

ОЧАКВАНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 : СЕКТОРЕН АНАЛИЗ ЗА БЪЛГАРКАТА ИКОНОМИКА

Разпространението на COVID-19 влошава перспективите пред развитието на глобалната икономика. Драстичните мерки за овладяване на заразата, в съчетание с колапса на цените на петрола и волатилността на капиталовите пазари, неминуемо ще генерират мащабен шок в много сектори, региони и пазари, който ще прерасне в глобална рецесия. Комбинираните ефекти са безпрецедентни, а магнитудът им е трудно измерим към момента.

Настоящият анализ е фокусиран към структурата на българската икономика и очакваното въздействие на пандемията върху избрани сектори от нея. На менения сме, че развитието на българската икономика и дълбочината на кризата до голяма степен зависят от това колко дълго ще продължат мерките за социална изолация в страната и в големите европейски икономики. Очакваме замразяване на големи инвестиционни проекти и спад в потреблението и износа. Важен фактор за темпа на възстановяването ще бъдат правителствените мерки за подпомагане на бизнеса и координацията на общоевропейско ниво за овладяване на пандемията.

Различните сектори ще усетят ефектите от кризата по различен начин. Най-засегнати ще бъдат малките и средните предприятия, които традиционно не разполагат с капиталови буфери и се характеризират с ограничена ликвидност. На мнение сме, че тези предприятия биха могли да се справят с едномесечно блокиране на икономическата дейност, но удължаването на този период значително ще изчерпи наличните им ресурси за компенсация на резкия спад в приходите. Това неминуемо ще доведе до загуба на работни места и фалити в много сектори, които трудно биха могли да бъдат ограничени чрез намесата на правителството.

През следващите месеци очакваме голям ръст в безработицата. Към момента точното прогнозиране на този ръст е много трудно, но по наши изчисления работните места и доходите на близо 500 хил. души са в сериозен риск¹. Като първоначален ход все повече работодатели пускат работниците си в неплатен отпуск. Очакваме следващият ход ще бъде свързан с масови съкращения. Правителството обяви, че планира да поеме 60% от заплатата на служител, ако работодателят запази работното му място, но ние сме на мнение, че ефективността на тази мярка ще бъде ограничена. Непосилно е при липса на приходи, бизнесът да изплаща фиксираните си разходи (за наеми и вноски по кредити) и 40% от заплатите плюс осигуровките на служителите си. Съкращенията и загубата на доход за населението ще предизвикат вторични икономически ефекти – покачване на несигурността и ограничаване на потреблението и инвестициите, които практически ще се прехвърлят към почти всички сектори.

---

¹ Данни за заетите лица по икономически дейности са налични в [ПРИЛОЖЕНИЕ 2](#) на документа

Очаквано въздействие на пандемията върху избрани сектори

НАЙ-ЗАСЕГНАТИ	УМЕРЕНО ЗАСЕГНАТИ
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Хотелиерство и ресторантьорство ✓ Операции с недвижими имоти ✓ Сухопътен, въздушен и морски транспорт ✓ Производство на части и оборудване за МПС ✓ Производство на машини и оборудване ✓ Култура, спорт и развлечения	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Металургия ✓ Производство на текстилни и кожени изделия ✓ Търговия с бавнооборотни стоки ✓ Строителство
ПОТЕНЦИАЛЕН РЪСТ	УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Информационни и телекомуникационни технологии ✓ Търговия с хранителни стоки ✓ Онлайн търговия ✓ Куриерски услуги ✓ Хуманно здравеопазване	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Производство на хранителни стоки ✓ Производство на лекарствени продукти ✓ Управление на отпадъци ✓ Отбрана

Към момента най-изложените на неблагоприятно въздействие сектори от българската икономика са тези, в които дейността е принудително ограничена. Силно повишен е рискът и в секторите, които са силно зависими от глобалните вериги за доставки или високо чувствителни към потребителското поведение. Следва да се има предвид, че оценката на риска се базира на наличната информация към момента на изготвяне на анализа. Събитията се развиват ежедневно, поради което е възможно и реализирането на оптимистичен сценарий за голяма част от икономическите дейности. Нашите прогнози и оценки ще се развиват с течение на времето и наличната информация.

❖ Индустрия

Пандемията Covid-19 прекъсва веригите за доставка на индустрията, спира производството в някои страни и потиска търсенето. Индустриалният сектор осигурява средно около 23% от БДС и заетостта в България. Работният процес в голяма част от производствените предприятия в страната ще продължи при завишени санитарни изисквания и намалени обороти за някои дейности. Като цяло спад очакваме основно в индустриите с висока степен на зависимост от международните вериги за доставки. Такива например са производствата на хардуерни продукти, комуникационна техника, части и оборудване за моторни превозни средства. Затруднената логистика, индустриалният спад и затварянето на автомобилни заводи в Европа ще окаже сериозно негативно влияние на металургията, а очакваният спад в търсенето на дългосрочни потребителски стоки ще

засегне и производството на машини. Производство на текстил и облекло е умерено изложено на риск поради спад на поръчките, но част от сектора би могъл временно да се преориентира към производството на маски и защитни облекла. Устойчиво развитие очакваме във фармацевтичния сектор, производството на хранителни стоки и управлението на отпадъци.

❖ Хотелиерство и ресторантьорство

Очакваме туризмът да бъде да бъде от първите и един от най-тежко засегнатите сектори в страната. Мерките за социална изолация включват временно преустановяване на дейността на всички места за настаняване и затваряне за посетители на ресторантите, нощните клубове, спа центровете и питейните заведения. Сектор "Хотелиерство и ресторантьорство" генерира около 2.5% от БДС на българската икономика, а общият брой на заетите в него лица надхвърля 182 хиляди души през 2019 г., което се равнява на 5.6% от заетостта в страната. Особено засегнати ще бъдат черноморските общини и планинските курорти, в които относителният дял на заетите в туристическия сектор е неколкостранно по-висок от средния за страната. Възможностите за дистанционна работа в този сектор са силно ограничени, което поставя в сериозен риск доходите на заетите в него лица. Към момента няма яснота каква ще е продължителността на мерките за социална изолация и дали те ще обхванат летния сезон, но със сигурност ранното му планиране ще бъде неблагоприятно повлияно от тази неопределеност. Реално възстановяване в сектора на туризма очакваме през четвъртото тримесечие на 2020 г.

❖ Търговия

В търговските центрове тип МОЛ основната част от обектите, както и редица по-малки обекти в страната са затворени за неопределен период от време, а потребителското доверие се изменя в условията на несигурност по отношение на доходи и заетост. Очакваме временно населението да се въздържа от големи покупки и потребителски кредити. Ръст наблюдаваме в търговията с хранителни стоки и лекарства, но търсенето на стоки с дългосрочно предназначение (пр. домакински уреди, автомобили и др.), извън първа необходимост, чувствително ще намалее, което ще доведе до спад в търговските обороти. Потребителите избягват натоварените търговски вериги и физическите магазини като цяло, което създава потенциален шанс за растеж на онлайн търговията.

❖ Строителство

Строителният сектор генерира средно 4.2% от БДС през последните пет години, а заетостта в сектора се равнява на 7.8% от общата през 2019 г. Строителството е дейност, която не би могла да се извършва дистанционно. Засега няма приета мярка за спиране на строителните дейности, но едно евентуално замразяване на обществените поръчки крие сериозен риск за сектора, както и отлагането на инвестиционната активност на частния сектор в настоящата ситуация. Друг потенциален риск е свързан с забавяне на европейските средства и пренасочването им в посока борба с вируса.

❖ **Операции с недвижими имоти**

Очакваме пазарът на имоти в България да навлезе в застой. Огледите на имоти са възпрепятствани от мерките за социална изолация, а голяма част от нотариусите в страната временно преустановиха своята дейност, което сериозно затруднява сключването на нови сделки. В настоящата оперативна среда търговските и офис площи са силно застрашени. Възможни са отлагания на наемните плащания, тъй като търговските центрове реално са почти изцяло затворени. Прогнозираме спад в цените на имотите, който обаче е трудно измерим към момента, защото все още не е ясно докога ще продължи извънредното положение в страната. Важен фактор за бъдещето развитие на пазара ще бъде и поведението на банковия сектор при евентуален ръст на необслужваните кредити.

❖ **Транспортни услуги**

Транспортните услуги са важна икономическа дейност, която осигурява около 6% от БДС и близо 7% от общата заетост в страната. Извънредното затваряне на вътрешно-европейските граници, предизвика блокажи на множество гранични контролно-пропускателни пунктове и забавяне на доставки, но като цяло ситуацията вече се стабилизира. По-голям риск за сектора представлява забавянето на икономическата активност. Все повече европейски предприятия работят на намалени обороти или временно затварят, което естествено ще доведе до спад в поръчките за сухопътен и морски превоз на товари. Редица междуградски автобусни линии разрешиха курсовете си заради липса на пътници, а някои окончателно спряха превози след въвеждането на контролни пунктове на изходите на областните градове. Въздушният транспорт ще бъде сред най-тежко засегнатите сектори в глобален мащаб, но делът му в структурата на българската икономика е сравнително нисък (0.2% от БДС). От друга страна, куриерският бизнес отчита текущо увеличение в дейността, като очакваме да има устойчива динамика и дори потенциален ръст през следващите месеци.

❖ **Информационни и комуникационни технологии**

Секторът придобива все по-голямо значение за икономиката на България, като заетостта в него отчита устойчив ръст през последните години. Смятаме, че ИКТ са сред дейностите с най-голяма степен на устойчивост на фона на текущата пандемия. Този сектор е иновативен и адаптивен в същността си, а много от процесите в него могат спокойно да се изпълняват дистанционно. Социалната изолация, работа и образованието от дома водят до значително увеличение в търсенето на технологични продукти и услуги. Според нас текущата ситуация ще доведе до последващо преосмисляне и реорганизация на голяма част от бизнес моделите, което създава уникална възможност за дългосрочен растеж на сектора.

❖ **Култура, спорт и развлечения**

Дейността в този сектор практически е напълно блокирана от ограниченията заради коронавируса. Киносалоните, театрите, галериите и музеите в страната са затворени от момента на обявяването на извънредното положение. Всички концерти и масови мероприятия са отменени. Затворени са също така всички спортни съоръжения и фитнес

зали. Заетостта и доходите на голям брой самонаети лица от развлекателния бизнес са сериозни застрашени, тъй като те не попадат в обхвата на финансовите мерки за задържане на заетостта, одобрени към момента от правителството Спадът в сектора е неизбежен, а размера му пряко зависи от продължителността на мерките за социална изолация.

ПРИЛОЖЕНИЕ:

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: Структура на БДС през 2019 г.

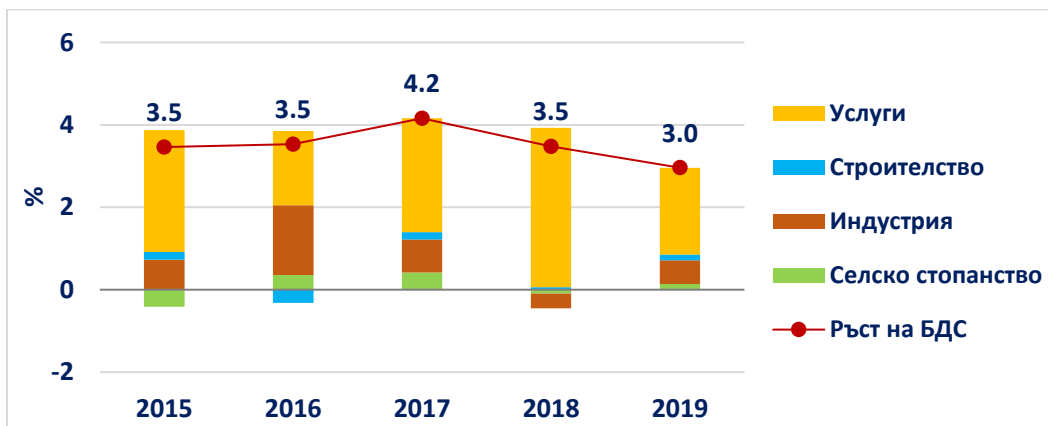
Данни: НСИ

ПРИЛОЖЕНИЕ 2: Заети лица по икономически дейности през 2019 г.

Икономическа дейност	бр. лица	дял
ОБЩО	3 233 100	100.0%
Селско, горско и рибно стопанство	214 100	6.6%
Добивна промишленост	33 900	1.0%
Преработваща промишленост	607 300	18.8%
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	43 700	1.4%
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	33 200	1.0%
Строителство	252 500	7.8%
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	539 800	16.7%
Транспорт, складиране и пощи	212 700	6.6%
Хотелиерство и ресторантьорство	182 600	5.6%
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	99 900	3.1%
Финансови и застрахователни дейности	67 300	2.1%
Операции с недвижими имоти	13 700	0.4%
Професионални дейности и научни изследвания	113 300	3.5%
Административни и спомагателни дейности	124 300	3.8%
Държавно управление	224 800	7.0%
Образование	185 800	5.7%
Хуманно здравеопазване и социална работа	166 500	5.1%
Култура, спорт, развлечения	53 000	1.6%
Други дейности	64 800	2.0%

Данни: НСИ

ПРИЛОЖЕНИЕ 3: Приноси към реалния ръст на БДС: 2015 – 2019 г.

Данни: НСИ